

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1827

av **Laila Naraghi och Krister Örnfjäder (båda S)**

Äspölaboratoriet, en del av Sveriges nationella forskningsinfrastruktur

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga Äspölaboratoriets roll i Sveriges nationella forskningsinfrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige är ett internationellt sett framgångsrikt forsknings- och innovationsland som sedan lång tid investerat i forskning och utveckling. Samtidigt har det svenska forsknings- och innovationssystemet relativt sett försvagats i jämförelse med andra framstående länder.

I forskningspropositionen ”Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft” (2016/17:50) slår regeringen därför fast att politikens inriktning är att det behövs ett nytt fokus för forsknings- och innovationspolitiken som främjar dels ett mer effektivt och långsiktigt resursanvändande, dels en starkare och tydligare samverkan mellan universitet och högskolor och det omgivande samhället.

I Sverige finns det världsunika underjordiska forskningslaboratoriet ”Äspölaboratoriet” som har skapats av svensk kraftindustri i syfte att finna ett hållbart slutförvar för Sveriges använda kärnbränsle. Kraftindustrin, genom Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB), har i tre decennier gjort stora investeringar i Äspölaboratoriet och där både drivit och lyft svensk och internationell forskning inom geovetenskap och bergbyggnadsteknik. Den svenska staten har genom sitt ägande i Vattenfall varit delaktig i de miljardinvesteringar som har gjorts i Äspölaboratoriet.

Laboratoriet är en cirka fyra kilometer lång forskningstunnel med maxdjup på cirka 500 meter som drivs av Svensk kärnbränslehantering AB (SKB). Äspölaboratoriet ligger på ostkusten, norr om Oskarshamn. I centrum för all forskningsverksamhet har stått utvecklingen av det svenska slutförvaret. I takt med att detta nu börjar ta form ökar möjligheten för andra projekt att ta större plats i laboratoriet.

Initiativ har därför tagits för att bilda ett nationellt geosfärlaboratorium, NGL, med Äspölaboratoriet som knutpunkt. Sedan 2011 samverkar SKB med universitet, högskolor och Oskarshamns kommun med målet att NGL ska bli en forskningsinfrastruktur som ger forskare i Sverige och andra länder tillgång till underjordslaboratoriet och den databas som SKB byggt upp med mätdata från forskningen och platsundersökningen i Oskarshamn.

Behovet av ett nationellt geosfärlaboratorium finns inom flera olika discipliner, bland annat hydrologi, miljövetenskap, geokemi, geoteknik, mikrobiologi, ingenjörsteknisk forskning och materialvetenskap. Ett viktigt syfte med NGL är att ge forskare möjlighet att komma ut i fält och göra observationer och experiment, såväl på markytan som nere i berget.

Äspölaboratoriet används också i andra projekt, några exempel: Testbädd bergteknisk utveckling och innovation, där steg ett är en förstudie kring möjligheterna att utveckla en testbädd för bergteknisk utveckling och innovation vid Äspölaboratoriet. Arbetet ingår i det Strategiska Innovationsprogrammet InfraSweden2030 och genomförs i samverkan med Vinnova, Skanska, NCC, Peab, SBUF, BeFo och Regionförbundet Kalmar län. Test och utvärdering av tunneldrivningssystem som är ett samarbete mellan SKB, Luleå Tekniska Universitet och Bergteamet för att genomföra fältförsök för mekanisk bergbrytning. Initiativet ingår som en del i det Strategiska Innovationsprogrammet för gruv- och metallutvinning (STRIM). Integrerad smart testmiljö för gruvindustrin: Kartläggning och planering för framtida testmiljöer för gruvindustrin. Också detta initiativ ingår i STRIM och i Strategiska innovationsprogrammet för processindustriell IT och automation (PIIA).

Att använda denna befintliga, världsunika forskningsanläggning vore ett effektivt och långsiktigt resursanvändande, också i ljuset av statens redan stora befintliga investeringar i laboratoriet.

Dessutom finns i Äspölaboratoriet redan en väl utarbetad och omfattande samverkan mellan å ena sidan universitet och högskolor, och å andra sidan det omgivande samhället, inte minst näringslivet, något som också pekas ut som prioriterat för politikens inriktning i forskningspropositionen.

Laila Naraghi (S)

Krister Örnfjäder (S)